

VEGETAȚIA IERBOASĂ XEROMEZOFILO ȘI XEROFILĂ DE PE PANTELE ÎNSORITE DIN INTERIORUL ARCULUI CARPAȚILOR ROMÂNEȘTI

I. RESMERIȚĂ, I. POP

The authors present a phytocoenotaxonomic synthesis on the xeromesophilous and xerophilous herbaceous vegetation covering the sunny slopes within the Romanian Carpathian chain. The xeromesophilous and xerophilous herbaceous vegetation totalizes 28 associations. The flora of the xeromesophilous and xerophilous vegetation from the interior of the Romanian Carpathians is heterogeneous, being made up by Pontic, Eurasian-Continental, Submediterranean, Mediterranean, Balkan, Eurasian, European, Central European etc. species.

Teritoriul cuprins în arcul Carpaților românești a fost acoperit cu cca un milion de ani în urmă de apele Mării Panonice. După retragerea apelor, acest teritoriu a luat înfățișarea unor celine și dealuri brăzdate de numeroase riuri. Pantele colinelor și ale dealurilor actuale au o înclinare de pînă la 50 grade, fiind acoperite de o vegetație mezofilă pe versanții umbriți și de o vegetație xeromezofilă și xerofilă pe cei însoriți. Distribuția vegetației actuale este determinată atât de microclima, natura stratului litologic, cît și de gradul de eroziune a solului de pe cuprinsul versanților etc.

Asociațiile vegetale s-au format în decursul mai multor milenii, într-o strînsă interdependență cu schimbarea factorilor de mediu, printr-un proces dinamic de corelații adaptative, care le-au direcționat evoluția.

În Cîmpia Transilvaniei care de fapt aparține zonei forestiere, se înfițnesc coline și dealuri cu un microclimat arid pe pantele sudice și cu un microclimat mai umed pe cele nordice. Unele dintre fitocenozele acestui teritoriu au un caracter xerofil, fiind mult asemănătoare floristic cu cele din stepa pontică sud-ukraineană.

Flora asociațiilor vegetale de pe versanții însoriți din interiorul arcului Carpaților românești este eterogenă, fiind alcătuită din elemente pontice, eurasiatic-continentale, submediteraneene, mediteraneene, balcanice, eurasiatice, europene, central-europene, dacice (endemice), circumpolare, cosmopolite, adventive ș.a.

Eterogenitatea floristică a fitocenozelor xeromezofile și xerofile din Cîmpia Transilvaniei este rezultatul migrațiilor plantelor desăvîrșită de-a lungul mai multor milenii, în urma schimbării climatei.

După ultima glaciațiune a urmat o perioadă xerotermică (boreal), cînd numeroase plante din stepa pontică au migrat spre sud-vest, instalîndu-se

pe versanții calduroși ai colinelor din Cimpia Transilvaniei, în timp ce plantele microterme mai sensibile la ariditate s-au retras spre regiunile montane învecinate, cu climat mai umed și răcoros. Migrațiile din sud (Balcani) au antrenat cu ele numeroase plante meridionale care au reușit să se integreze alături de plantele autohtone, de speciile pontice și eurasiatic-continentale, contribuind la formarea unei vegetații xeromezofile și xerofile, instalată pe pantele înșorite ale colinelor de pe cuprinsul întinselor formațiuni forestiere (Csürös și Pop 1965).

Dintre speciile pontice menționăm pe cele mai semnificative și importante din punct de vedere fitoistoric, care se păstrează ca relice numai în rezervații, sau în câteva localități din România: *Paeonia tenuifolia* (în rezervația Zaul de Cimpie, jud. Mureș; lângă Drobeta-Turnu Severin, jud. Mehedinți; Greci, jud. Tulcea și Basarabi, jud. Constanța), *Crambe tatarica*, *Nepeta ucranica*, *Cephalaria uralensis*, *Centaurea trinervia*, *Serratula radiata*, *Bulbocodium versicolor* etc.

Dintre elementele eurasiatic-continentale care contribuie la edificarea celor mai reprezentative fitocenoze din interiorul arcului Carpaților românești remarcăm pe *Stipa capillata*, *S. joannis*, *S. lessingiana*, *S. pulcherrima*, *S. stenophylla*, *Festuca rupicola*, *F. valesiaca*, *Carex humilis* etc., alături de care se întâlnește rar și *Ephedra distachya* (în rezervația Suatu, Cheia Turzii, și în alte câteva localități, mai abundent pe litoralul nisipos al Mării Negre).

Deosebit interes științific prezintă și următoarele elemente dacice (endemice) care supraviețuiesc în pașistile xerofile și xeromezofile: *Astragalus péterfii* Jáv. (prezentă numai în rezervația de la Suatu), *Salvia transsilvanica* Schur, *Cephalaria radiata* Gris. și *Jurinea simonkaiana* Nyár, care se presupune că ar fi luat naștere în biotopurile supuse proceselor de eroziune în decursul mileniilor trecute (Resmeriță și col. 1958).

Fitocenozele ierboase xeromezofile și xerofile de pe pantele înșorite ale arcului Carpaților românești de vîrstă multimilenară, deși din punct de vedere furajer au o valoare mediocră, ele prezintă totuși o importanță pedogenetică antierozională, fitoistorică și peisagistică, motiv pentru care acest tip de vegetație a stat în atenția fitocenologilor studiind-o din punct de vedere floristic, ecologic și sindinamic, în vederea valorificării ei raționale, în contextul ocrotirii naturii.

În interiorul arcului Carpaților românești au fost identificate următoarele 28 asociații [1–25] mezoxerofile și xerofile:

FESTUCO-BROMETEA Br. Bl. et Tx. 1943

BROMETALIA ERECTI Br.—Bl. 1931

Bromion erecti (Koch 1926) Br.—Bl. 1936

1. *Brometum erecti* Resmeriță et Spârchez 1963
(Syn.: *Xerobrometum transsilvanicum* Soó 1947)
Cirsio-Brachypodium Hadač et Klika 1944 emend. Krausch 1961
2. *Brachypodietum pinnati* Libb. 1930
— *dorycnietosum* (Syn.: *Brachypodium pinnatum-Dorycnium herba-ceum* Csürös et Kovács 1962);
— *caricetosum montani* (Syn.: *Brachypodio pinnati-Caricetum montani* Soó 1947).
3. *Brachypodio pinnati-Festucetum rupicolae* Ghișa 1962
(Syn.: *Festuco rupicolae-Brachypodietum pinnati transsilvanicum* Schneider-Binder 1971)

4. *Carici humilis-Brachypodium pinnati* Soó 1947, 1949
5. *Polygalo-Brachypodium pinnati* Wagner 1940
(Syn. : *Polygaleto-Brachypodium pinnati* Csürös, Resmeriță et al. 1961)
- Danthonio-Brachypodium Boșcaiu 1970
6. *Danthonio-Brachypodium pinnati* Soó 1947, 1949
7. *Festuco rupicolae-Danthonietum provincialis* Csürös, Resmeriță et al. 1961

FESTUCETALIA VALESIIACAE Br.-Bl. et Tx. 1943

Festucion rupicolae Soó (1940) 1964

8. *Agrostio tenuis-Festucetum rupicolae* Csürös-Káptalan (1962) 1964
— *brachypodietosum* Pușcaru-Soroceanu et al. 1968
9. *Agrostio tenuis-Festucetum pseudovinae* Pop, Csürös et al. 1964
10. *Cynodonti-Festucetum pseudovinae* (Klika 1937 p.p.) Soó 1957
11. *Festucetum pseudovino-rupicolae* Csürös, Resmeriță et al. 1961
12. *Potentillo arenariae-Festucetum pseudovinae* Soó 1950
(Syn. : *Festucetum pseudovinae* Bojko 1934 p.p.)
— *sedosum* Soó et Csürös 1947 ;
— *ranunculetosum illirici* Borza 1959
13. *Medicagini-Festucetum valesiacaе* Wagner 1940
14. *Cleisogeno (Diplachno)-Festucetum valesiacaе* Br.-Bl. 1938
— *caricetosum humilis* (Syn. : *Diplachno-Festucetum valesiacaе dacica* Borza 1959)
15. *Festucetum valesiaco-rupicolae* Csürös et Kovács 1962
— *potentilletosum arenariae* (Syn. : *Potentillo arenariae-Festucetum valesiacaе-rupicolae* Resmeriță et Floașu 1967) ;
— *onobrychietosum* (Syn. : *Onobrychidelo-Festucetum valesiacaе-rupicolae* Resmeriță 1971 ; ass. *Festuca valesiaca-Festuca sulcata-Onobrychis viciifolia* Csürös et Kovács 1962) ;
— *thymetosum* (Syn. : *Thymelo-Festucetum valesiacaе-rupicolae* Resmeriță et Floașu 1967)
— *botriochloetosum* Resmeriță et Floașu 1967
16. *Festucetum rupicolae* Burduja et al. 1956
— *thymetosum* (Syn. : ass. *Festuca rupicola-Thymus marschallianus* Kovács 1962) ;
— *botriochloetosum* (Syn. : ass. *Festuca rupicola-Andropogon ischaemum* Kovács 1962).
17. *Festuco rupicolae-Caricetum humilis* Soó 1930, 1947.
(Syn. : ass. *Carex humilis-Festuca rupicola* Kovács 1962).
— *salvietosum nutantis* (Syn. : *Festuco-Caricetum humilis prerasicum* Soó 1947) ;
— *botriochloetosum* Rațiu et al. 1969 (Syn. : *Andropogono-Caricetum humilis* Resmeriță et Floașu 1967),
18. *Caricetum humilis Zólyomi* 1936, 1939
19. *Carici humilis-Globularietum elongatae* Borza et Lupșa 1962.
20. *Botriochloetum ischaemi* (Krist 1937) Pop 1977
— *festucetosum valesiacaе* Pop 1968 ;
— *dorycnietosum herbacei* (Syn. : ass. *Andropogon ischaemum-Cytisus albus* Csürös et Kovács 1962)
21. *Onobrychio-Chrysopogonetum grilli* nom. nov. hoc loco
(Syn. : *Chrysopogonetum grilli transsilvanicum* Csürös et Niedermaier 1966)

- Danthonio-Stipion stenophyllae Soó 1947
 22. *Danthonio-Stipetum stenophyllae* Ghişa 1941
 23. *Stipetum stenophyllae* Soó 1949
 — *echietosum rubrae* (Syn. : *Stipetum stenophyllae transsilvanicum* Soó 1947)
Stipion lessingianae Soó 1947
 24. *Stipetum capillatae* Hucek 1931
 (Syn. : *Astragalo-Brometum stipetosum capillatae dacicum* Borza 1959)
 25. *Stipetum lessingianae* Soó (1927) 1947
 26. *Stipetum pulcherrimae* Soó 1942
 Artemisio-Kochion Soó (1959) 1962
 27. *Artemisio pontico-campesrae* nom. nov. hoc loco
 (Syn. : *Artemisietum ponticae-sericeae* Soó (1927) 1942)

FESTUCETEA VAGINATAE Soó 1968

FESTUCETALIA VAGINATAE Soó 1929

28. *Brometum tectorum* (Bojko 1934) Soó 1939.

B I B L I O G R A F I E

1. BORZA AL., 1931 — *Die Vegetation und Flora Rumänien*, Guide de la VI-ème Excursion Phytogéographique Internationale, Roumanie, Cluj
2. BORZA AL., 1959 — *Flora și vegetația Văii Sebeșului*. Edit. Acad. R.P.R., București
3. BORZA AL., LUPȘA V., 1965 — *Flora și vegetația din finutul Blajului*, II, Contrib. Bot., Cluj
4. CSÜRÖS-KÁPTALAN M., 1964 — *Cercetări fitocenologice asupra pajștilor din Valea Fănașului Turda*, Stud. și Cercet. Biol. Ser. Bot., 16, 6, Cluj
5. CSÜRÖS ST., 1963 — *Scurtă caracterizare a vegetației din Transilvania*, Acta Bot. Horti Bucurestiensis, II, București
6. CSÜRÖS ST., POP I., 1965 — *Considerațiuni generale asupra florei și vegetației masivelor calcareoase din Munții Apuseni*, Contrib. Bot., Cluj
7. CSÜRÖS ST., KOVÁCS A., 1962 — *Cercetări fitocenologice în raioanele Sighișoara și Agnita*, Contrib. Bot., Cluj
8. CSÜRÖS ST., RESMERIȚĂ I., CSÜRÖS-KÁPTALAN M., GERGELY I., 1961 — *Contribuții la cunoașterea pajștilor din Cimpia Transilvaniei și unele considerațiuni cu privire la organizarea terenului*, Studia Univ. Babeș-Bolyai, Ser. Biol., 2, 2, Cluj
9. CSÜRÖS ST., NIEDERMAIER K., 1966 — *Phytozoologische Untersuchungen über die Chrysopogon-Gesellschaften des Tárnava-Hochlandes (R. S. Rumänien)*, Vegetatio, 13, 6, Den Haag
10. CSÜRÖS ST., RESMERIȚĂ I., CSÜRÖS-KÁPTALAN M., 1969 — *Cercetări de vegetație în bazinul Huedinului*, Contrib. Bot., Cluj
11. GERGELY I., 1964 — *Flora și vegetația regiunii cuprinse între Mureș și masivul Bedeleu*, Teză de doctorat, Fac. St. Naturale, Univ. București.
12. GHIȘA E., 1944 — *Cercetări asupra asociației Stipetum stenophyllae cu Danthonia calycina în Transilvania centrală*, Bul. Grăd. Bot., 21, 1-2, Cluj
13. GHIȘA E., 1962 — *Rezervația botanică de la Zaul de Câmpie*, Ocrotirea Naturii, 6, București
14. HODIȘAN I., 1966 — *Flora și vegetația din bazinul Văii Feneșului (raionul Alba, Reg. Hunedoara)*, Studia Univ. Babeș-Bolyai, Ser. Biol., 2, Cluj
15. KOVÁCS A., 1965 — *Vegetația finetelor și pășunilor din jurul orașului Tg. Secuiesc*, Contrib. Bot., Cluj
16. POP I., 1977 — *Studiu comparativ asupra pajștilor de Botriochloa ischaemum din România*, Contrib. Bot., Cluj-Napoca
17. POP I., CSÜRÖS-KÁPTALAN M., RAȚIU O., HODIȘAN I. — *Vegetația de la Valea Morii Cluj, conservatoare de relicte glaciare*, Contrib. Bot., Cluj
18. RESMERIȚĂ I., BUDA I., MORAWETZ D., 1959 — *Contribuții la studiul pajștilor de Festuca rupicola din Cimpia Transilvaniei*, Probleme Zootehn. și Veter., București

19. RESMERIȚĂ I., CSÜRÖS ȘT., SPĂRCHEZ Z., 1968 – *Vegetația, ecologia și potențialul producției pe versanții din Podișul Transilvaniei*, Edit. Acad. R.S.R., București
20. RESMERIȚĂ I., CSÜRÖS ȘT., SPĂRCHEZ Z., 1965 – *Aspecte din vegetația pantelor de pe colinele din Câmpia Transilvaniei*, Contrib. Bot., Cluj
21. RESMERIȚĂ I., FLOAȘU F., 1967 – *Cartarea vegetației pe pășunea C.A.P. Cojocna-Cluj I.*, Comunic. de Bot., 9, București
22. RESMERIȚĂ I., FLOAȘU F., 1969 – *Cartarea vegetației pe pășunea C.A.P. Cojocna-Cluj II.*, Comunic. de Bot., 10, București
23. SCHNEIDER-BINDER E., 1967 – *Flora și vegetația xerofilă de pe pantele din dreapta pârâului Șerbula (raion Sibiu)*, Studia Univ. Babeș-Bolyai, Ser. Biol., 1, Cluj
24. ȘERBĂNESCU I., 1961 – *Aspecte de vegetație din Depresiunea Făgărașului*, Comunic. Acad. R.P.R., 11, 1, București
25. SOÓ R., 1949 – *Les associations végétales de la Moyenne Transsylvanie, II, Les associations des marais, des prairies et des steppes*, Acta Geobot., Hung., 6, 2, Budapest